

Paikkatyypologian luominen

Tiina Aalto

Helsingin yliopisto

Paikkatyypologologia: lähtötilanne

- Nimiarkisto
 - ~15 000 paikanlajia (paikkaa kuvaavaa ilmausta)
- Paikannimirekisteri
 - 153 paikkatyyppiä,
 - neljä hierarkiatasoa

A word cloud of Finnish place names ending in '-mäki'. The words are arranged in a roughly circular pattern, with 'harjumäki' being the largest and most prominent word in the center. Other words include 'metsämäki', 'kokonpolttomäki', 'mäntymäki', 'niittymäki', 'peltomäki', 'kivimäki', 'ahomäki', 'kalliomäki', 'tervanpolttomäki', and 'kuoppamäki'. The colors of the words vary, including shades of blue, orange, red, and brown.

Paikkatyypiontologia: ilmausten luokittelu

- Tavoite: mahdollistaa paikanlajien mukaan tehtävät haut aineistosta
- Aineistot yhdistettiin siirtämällä Nimiarkiston aineiston paikanlajit yksi kerrallaan Paikannimirekisterin luokitukseen: esim. *niittymäki* > kohouma; *mäkiniitty* > niitty tai laidun
- Luokittelun periaate: ensisijaisesti perusosan mukaan

Nimiarkiston ja Paikannimirekisterin luokittelujen yhdistäminen

Paikannimirekisterin hierarkiatasoja

Maastokohteet

Pinnanmuodot

Kohoumat

Paikanlaji

Kohouma

- Luokkaan **kohouma** kuuluvia-> *vuoriharjanne, mäkiharjanne, vuorikukkula, mäkikohouma, vuorikumpare, mäkikumpare, vuoriselänne, vuorimuodostelma, mäkimuodostelma, mäkinen kohta, vuoriylänkö...*
- Entä *mäkinen maa-alue, mäkinen maisema, harjun osa, harjun pätkä, harjuntapainen, vaaran jatko, kumpumainen, kangasnousu, hiekkapenkka, törmän kaistale....*

Paikkatyypologiatologia: ilmausten luokittelu

- Ilmausten monimerkityksisyys: samalla ilmauksella voidaan viitata maasto- sekä vesistökohteeseen (*saari, selkä, särkkä, niemi...*)
- Kiviniemi (1990: 68): ”Tavallaan maankohoumia ovat myös törmät ja usein suo- ja metsäsaarekkeetkin.”
- Kaikille ilmauksille ei löytynyt sopivaa luokkaa; esimerkiksi Kiviniemi (1990) oli erotellut omaksi luokakseen entiset kaskimaat (esim. *aho, halme, huhta, rasi* jne.), mutta Paikannimirekisterin hierarkiassa vastaavaa luokkaa ei ole

Hankalasti luokiteltavia ilmauksia

Muu maastopaikka: 'muihin paikanlajeihin kuulumaton maastopaikka; luola, hiidenkirnu tms. ; tervahauta'

- *esim. kivirinki, aarnihauta-alue, aarteen kätköpaikka, aarre, sudenhaudat, sudenkuopan jäänteet, maanlaita, maasto, maastojen yhtymäkohta, maastomerkki, ympäristö, piilohauta, pimeä paikka, pohjoisreuna, lakien välimaasto, eteläpää, keskikohta...*

Osa ilmauksista jäi luokituksen ulkopuolelle:

- *esim. hirsi, juuri, juurakko, muurahaispesä, katuvalo, kehikko, kello, pankkiautomaatti, laitos, roskakasat, lisäalue, paikkaseutu, pala, seutu, sijat, luonnonoikku, matala osa, matala pää, aukko padossa, ruuhi, linja-auto, vene...*

Ajatuksia ontologiatyön loppuksi

- luokittelujen yhdistämisen myötä Nimiarkiston aineiston suodattaminen paikanlajien mukaan on mahdollista
- työ osoitti, että nimettyjen paikkojen kirjo on valtava ja että karttanimistöä varten suunniteltu luokittelumalli ei kata epävirallisen nimeämisen moninaisuutta, eikä sen tarvitsekaan